

Heksejagt

Noter

Side 7: *Peder Christensens almanakoptegnelser*, udgivet ved H.F. Rørdam, som *Peder Christensens Almanakoptegnelser 1584-1595*, Kirkehist. Saml., 1877-1880, 2, 472-522, 503; brev 20. oktober 1589 fra Thomas Fowler til Lord Burleigh, gengivet i Bering Liisberg, *Vesten for sø og østen for hav ...*, 22.

Side 8: Herredagsdombog 1590, trykt i Kolderup-Rosenvinge, J.L.A., *Udvalg af gamle danske domme. Afsagte paa Kongens Retterting og paa Landsting*, vol. 4, 1842, 229. Alle citater er let moderniseret; Ane Koldings blev ifølge Peder Christensens almanakoptegnelser henrettet 15. juni 1590, Kirkehistoriske Samlinger, 2 1877-1880, 507.

Side 12: De bevarede akter findes i *Danske Magazin*, bd. 1, hft. 1, 52-67.

Side 12-13: Resen, Peder Hansen, *Kong Frederik II's Krønrike*, 1680, 160. Resen kopierede det meste af sin fremstilling om Frederik 2. fra Christopher Lyskander, der skrev i 1610'erne.

Side 13: De bevarede samtidige kilder bekræfter ganske vist ulykken ved Gotland, men det er ikke muligt at dokumentere, at trolddomssagen skulle have fundet sted, selvom den er gentaget i flere senere kulturhistoriske værker, se bl.a. Troels-Lund, Troels, *Dagligliv i Norden*, bd. 6, 24.

Side 14: Pamfletten efter tysk forlæg, *En forskrecelig oc sand bescriffuelse om mange troldfolck: som ere forbrende for deris misgerninger skyld fra det Aar 1589 regnedis: Oc huad deris udretning og bekendelse haffuer været mange til en tro advarsel*, Laurentz Benedicht 1591.

Side 15: *En forskrecelig oc sand bescriffuelse* 1591, 10v.

Side 16: *En forskrecelig oc sand bescriffuelse* 1591, 11r.

Side 20: Tausen, Hans, *Postil*, udgivet ved Bjørn Kornerup, Levin og Munksgaard, 1934, cccxxv.

Side 23: Manuskript i Karen Brahes Bibliotek; uddrag gengivet i Vedel Simonsen, *Familiefterretninger om de danske Ruders Adelsslægt*, note 1 1845, 55.

Side 26: Det ses af skrivelser i Kancelliets Brevbøger. Karen Gyldenstjerne var ”myndig og trættekær” iflg. A. Heises beskrivelse i DBL, vol. VI, 376. At hun ikke føjede sig, er i hvert fald tydeligt af Kancelliets Brevbøger, hvor det ses, hun har ligget i strid med bl.a. hospitalet i Horsens, hvor der er klaget til kongen.

Side 26: Kancelliets Brevbøger, vol. 11, 282f.

Side 26-27: Missiv til Caspar Mardanner om at fængsle og retsforfølge Kirsten Fostermoder, 19/6 1598, Kancelliets Brevbøger. Otte Rosenkrantz har imidlertid ikke straks overleveret Kirsten Fostermoder, for en uge senere modtager lensmanden atter missiv fra kongen om, at han selv skal hente hende hos Otte Rosenkrantz. Tingbøgerne er desværre ikke bevaret, og derfor er Kirsten Fostermoders videre skæbne ukendt.

Side 34: Rettertingsdokumenterne er udgivet ved J.C. Jacobsen, *Christenze Kruckow, En Adelig Troldkvinde fra Chr. IV's Tid*, Gads Forlag 1972.

Side 36: *En Adelig Troldkvinde*, 22.

Side 37: Engelstoft, C.T., "Den gamle Danske Adelslægt Brockenhuus", *Historisk Tidsskrift*, bd. 4., 4. rk. (1873 - 1874) 1, 526.

Side 38: *En Adelig Troldkvinde*, 18.

Side 39: *En Adelig Troldkvinde*, 33.

Side 46: 1617-forordningen, indledningen. Via <http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/forordning-om-troldfolk-og-deres-medvidere-12-oktober-1617/>

Side 46: 1617-forordningen, afsnit 2.

Side 47: Niels Hemmingsens *En Vndervisning aff den Hellige scrifft, huad mand døme skal om den store oc gruelige Guds bespottelse, som skeer met Troldom, Sinelse, Manelse oc anden saadan Guds hellige Naffns oc Ords vanbrug. Item 33 propositiones mod Troldom. Item 33 propositiones om Spaadom*. Her er konsulteret 1608-udgaven.

Side 48: Peder Palladius, *En visitatsbog*, oversat af Martin Schwarz Lausten, Forlaget Anis 2003, 118.

Side 48: Fortalen af Rasmus Reravius til Niels Hemmingsens *En Undervisning af den hellige skrift* 1608-udgaven, xv.

Side 48: Forordning om troldfolk og deres medvidere, afsnit 1.

Side 48: Forordning om troldfolk og deres medvidere, afsnit 3.

Side 49: *En Undervisning*, 45, 50.

Side 49: Clark, Stuart, *Thinking with Demons. The Idea of Witchcraft in Early Modern Europe*, Oxford University Press 1997, 567, *En Undervisning*, 45, 50.

Side 50: Green, Børge, *Dagligliv i Køge på Christian den fjerdes tid. Et nærbillede af byen og dens borgere* (udateret), 9, <https://koegearkiverne.dk/wp-content/uploads/l-1.pdf>

Side 54: Citat fra P. Rohde 1775, *Stormfloden 1615*, gengivet i Kristensen, H.K. (1963). "Stormfloden 1615". *Fra Ribe Amt* (1), 617.

Side 56: Rigsarkivet, Viborg, Viborg Landstings dombøger, B, fol. 79r.

Side 56: Rigsarkivet, Viborg, Viborg Landstings dombøger, B, fol. 206r.

Side 67: Viborg Landstings Dombøger, B 1617, fol. 379v-380r.

Side 77: Tallet er baseret på Jens Christian V. Johansens opgørelse 1990.

Side 90: *Kort og sandfærdig Beretning om den vidtudraabte Besættelse udi Thisted. Til alles Efterretning af Orginial-Akter og troværdige Dokumenter uddragen og sammenskreven* (af Arne Magnussen), Jul. Gjellerups Forlag 1891, 98 f.

Side 91: Grønlund, David, *Historisk efterretning om de i Ribe bye for hexerie forfulgte og brændte mennesker*, 1780, genudgivet ved Kirsten Agerbæk, Historisk Samfund for Ribe Amt 1973, s. 102.